

Maršrutų aprašymas

Merkys – tai dešinysis Nemuno intakas, didžiausia Dzūkijos upė. Ji išteka iš Ašmenų aukštumų Baltarusijoje, keletas kilometrų nuo Lietuvos Baltarusijos sienos. Plaukiant upės vaga didžiulių sunkumų nepatirsite. Ši upė yra gana plati ir nesunkiai įveikiama tiek baidarėmis, tiek ir guminėmis valtimis, tiek plaustais. Pagrindinės kliūtys – išvirtę medžiai ir po vandeniui slypintys akmenys. Tai srauni, vaizdinga, per Dzūkijos nacionalinį parką tekanti upė, kurios bendras trasos ilgis Lietuvoje apie 190 km. Merkiu leidžiamos kelionės visų tipų bemotoriais laivais. Lietuvos teritorijoje upė teka per gražias, ypatingai miškingas gyvenvietes.

Plaukimą galima pradėti nuo Tabariškių kaimo. Seno malūno vietoje už kelio tilto kairiajame upės krante ant pievos puiki vieta poilsiavietei. Šioje vietoje Merkys sraunus, krantai bemiškiai. Iki Tabariškių upė yra plati, teka per pievas. Toliau ji gilėja ir siaurėja, keliose atkarpose reikia persinešti baidares per morenines sąnašas.

Tabariškės – tai kaimas, turintis apie 280 lenkų ir baltarusių tautybės gyventojų. Čia galima pamatyti medinę bažnyčią, pastatytą 1770 metais su kuklia išorine dekoracija. Bažnyčioje yra išdėstyti 5 baroko drožybos altoriai su balkonais ir vargonais. Per vidurį šventoriaus yra medinė baroko laikų varpinė – vartai. Iš senųjų Skarbkų – Važynskų dvaro išliko tik vienas medinis varpinės priestatas bažnyčios reikmėms sudėti, pastatytas XIX a. ant aukštos akmeninės pamūrės, užimančios visą pavadinės sienos plotį su galerija pavėsyje. Išliko ir dalis sunaikinto parko.

Už Tabariškių kaimo Merkys 3 kilometrus teka lyguma tarp drėgnų pievų. Neša daug vandens. Net karščiausiomis vasaros dienomis nesunku plaukti. Yra daug staigių posūkių. Iš pradžių auga medžiai, vėliau tik nendrės. Vėliau priplaukiama prie seklumos, kur kairiajame krante puiki vieta poilsiavietei. 188 km reikia įveikti medinį dubens pavidalo tiltelį, baidares tenka nešti krantu. tai nėra sunku, nes upės gylis nesiekia 1 metro. Abiejose pusėse auga šlavijai. Kitas žemas betoninis tiltelis (186,7 km) verčia baidares tempti vaga žemyn. Iki Turgelių plaukti reikia dar po gana žemais liepteliais ir tilteliais, bet neišlipant iš baidarių. Pirmiausia kairiajame, o vėliau ir dešiniajame krante pasirodo lapuočių miškeliai ir toliau gamta darosi vis įvairesnė. Netoli kelio tilto (185,4 km) Aukštųjų Pamerkių kaimelio sodybos, aptvertos tvoromis. Čia upė staigiai siaurėja. Po tiltu yra sūkurėlis.

Truputį toliau dešiniajame upės krante yra Viktoriškių kaimas. Iš kairės Merkys jungiasi su Veržos upeliu. Lygiagrečiai lenkiamas kelio tiltas (183,2 km). Pamerkio kaimas yra dešiniajame krante su seno tilto likučiais. Už tiltelio upė apie 1 km plaukia per lapuočių miškelį, greit dešiniajame krante pasirodo puikusia vieta poilsiavietei. Tolumoje matomas Šeštokų kaimas. Išlipus į krantą, nustebina kraštovaizdis – kalvota vietovė, paslėpta tarp medžių.

Prasideda puikiausia kelio atkarpa. Srovė yra greitesnė, vaga gilėja ir siaurėja. Upė supa aukšti ir statūs krantai. Tarp žemų tiltelių ir lieptelių galima nesunkiai praplaukti. Nors nugriuvę medžiai reikalauja atsargių manevrų, vaga yra valoma ir keliauti galima be didelių sunkumų. Abiejose upės pusėse galima poilsiauti (179,6 km). Kitoje lygumoje yra beržynėlis su vasarnamiais. Praplaukus aukštą tiltą, aplenkiamas beržynas dešiniajame krante ir žvyruotas kelias Turgeliai - Tabariškės. Aukščiau prie Merkio upės pasirodo Mikniškės kaimas (176, 0 km) su šventyklėle. O dešinėje - vieta poilsia vietei. 300 metrų žemiau yra geležinkelio stotelė. Plaukiant ilgesnį laiką upės krantai yra nemiškingi. Po kelio tiltu (174,8 km) reikėtų saugotis verpetų. Apie 3 km už Turgelių upės vaga parodo kalnų upių charakterį. Čia yra akmenų ir baidares tenka vilkti krantu arba jas plukdyti. Pavasarį čia galima tikėtis sraunių krioklių. Dešiniajame krante matosi bažnyčios bokštas, kuris stovi ant kalniuko Turgelių kaimo centre. Už tilto kairiajame upės krante yra Turgelių piliakalnis, nuo kurio atsiveria kaimo vaizdas.

Turgeliai – tai kaimas, išsidėstęs kalvotoje vietoje. Stovi čia bažnyčia, pastatyta 20 a. pradžioje iš tašytų rąstų. Kaime yra keletas parduotuvių. Kaimo pabaigoje staigus posūkis į dešinę. O kairysis krantas yra aukštas (11 metrų) ir status. Merkys iš kairės pasiekia Valakininkų kaimą. Už jo upė plačiai išsilieja. Dešinėje pusėje lenkiamos paskutinės Turgelių kaimo sodybos. Praplaukus aukštos įtampos liniją galutinai paliekame Turgelių kaimą.

Greitai vaga kerta kelio tiltą (169,5 km), o už jo suka į kairę. Upės viduryje yra dvi salelės, reikia persikelti per vandens suneštas šakų, akmenų ir visokių sąnašų užtvaras. O toliau kelio tiltas (168, 1 km) ir plačiai išsiliejusios upės kairiajame krante – Merkinės kaimas. Toliau upė sraunėja, o krantai darosi vis miškingesni. Dešinėje pusėje miškelio pakraštyje yra nedidelė vietelė poilsiui (166, 5 km). Toliau greit pasiekiamas žemą lieptelį, už jo - akmeninė krantinė, išlikusi čia nuo buvusio malūno; dešinėje pusėje ant salos gera vieta poilsia vietei. Verta užkopti į dešinę krantą ir paeiti iki Misiučėnų kaimo. Kraštovaizdį pajvairina kaimo gamtovaizdis su kalvomis ir išgriuvusiais medžiais ir lyguma tekančia upe.

Jašiūnų apylinkėse Merkys srauniai teka per miškus ir pievas, taip pat per Rūdininkų girią. Toliau ji darosi vaizdingesnė. Vagoje esantys akmenys sunkina plaukimą ir reikia baidares tempti krantu arba plukdyti išlipus. Pavasarį atsiranda įvairių verpetų. Greit atsiranda seklumos ir įvairūs iškyšuliai. Juos įveikti reikia daug dėmesio, nes upė keliolika kilometrų teka srauniai. Merkį supa miškai. Dar už keleto šimto metrų, už akmeninės krantinės dešiniajame krante, – graži vieta poilsiui. Kairėje pusėje lenkiame Gurelių kaimą. Dar paplaukus kilometrą rasime seklumą, prieš kurią puikiausia vieta išskleisti palapines dešinėje pusėje (163,3 km). Greta Dvarkščių kaimo tvorų nedidelė prielauka. Posūkyje į dešinę reikia atkreipti dėmesį į gana staigų šuolį žemyn.

Merkys neša vis daugiau vandens ir vietomis galima jaustis kaip kalnų upėje. Po minutės pasirodo kelio tiltas (160,8 km). Vilkiškių kaime posūkyje į

dešinę galima aptikti seno malūno pastatą, o upėje įvairių liekanų. Persikeliant šioje vietoje reikia ištvermės ir apdairumo. Retkarčiais matosi Vaitiešiūnų kaimo sodybos, kurios tęsiasi palei upę. O po sekundės už posūkio gera vieta poilsiavietei dešiniajame krante netoli Kačėnų kaimo. Lenkiant kelio tiltą (156,5km) upė plėtėja iki 20 metrų. Iki Jašiūnų bus kelios poilsiavietės. Pirmoji – kairėje pusėje prie miško ant pievos (152, 6km), už poilsiavietės dešiniajame krante įsikūręs didelis Jašiūnų kaimas. Šioje vietoje upė plaukia ramia vaga. Truputį žemiau prie sporto aikštelės galima kurti stovyklą. 6 km Merkys plaukia pro Jašiūnų kaimą. Praplaukia pro kelio tiltą (149,7 km), aplink bažnyčią dešiniajame krante. Kaime yra parduotuvių ir kuklus baras. Toliau yra didelis kelio tiltas (145,4 km).

Jašiūnai – vietovė su bažnyčia ir jai priklausančiais statiniais, didikų rūmais, kurie buvo pastatyti XIX a. Išorinis vaizdas iš dalies išliko iki šių laikų. Nors dalis buvo sugriauta 1939 m., vėliau buvo įsikūręs kolūkis, o nuo 1990 metų rūmai yra apleisti ir nenaudojami. Netoliese klasikinio stiliaus arklidė su jos vežimais, medžio mūro kalvė. Už rūmų tęsiasi 22, 6 ha ploto parkas prie Merkio. Parkas pasodintas XIX a. pradžioje. Jis yra vienas gražiausių parkų Lietuvoje. Miške ant kalniuko kairiajame upės krante išlikę turtuolių šeimos kapai, aptverti aukštu mūru.

Trasoje atsiranda paskutinė perkėla ir geležinkelio tiltas (144, 4 km). Jašiūnai lieka dešinėje pusėje, o netrukus pasirodo poilsiavietė Sližiūnų kaime. Kairiajame krante (142,1 km) galima įkurti stovyklavietę. Netoliese matosi paupio kaimo sodybos. Upė įteka į mišką, kuris su ja draugaus iki įplaukimo į Rūdininkų girią. O vėliau – į Dainavos, kuri jungia Gardino ir Augustovo girias. Merkys siaurėja iki 12 metrų.

26 km upė darosi dar sraunesnė. Miškingame dešiniajame krante miškas nuo upės traukiasi toliau, užleisdamas vietą šlapioms pievoms. Kairiajame krante lenkiame Ožkelaičių kaimo sodybų tvorą, o truputį žemiau – Salų kaimo sodybas. Prie tiltelio galima įkurti poilsiavietę. (135,0 km) Iš kairės pusės įteka Upėsė, už kurios matosi Ravelių ir Vakariškės kaimų tvorą. Prie tiltelių geros vietos poilsiavietei. Už kelio tilto (127,8 km), po kelių posūkių, galima apsistoti pievoje. Netoliese, Rūdininkų kaime, yra bažnyčia ir parduotuvė. Merkys plaukia per Rūdininkų Girios teritoriją.

(121,0 km) Baltosios Vokės apylinkėse 80 % upės vandenys plaukia Papio kanalu, dėl to vaga siaurėja, bet darosi įdomesnė. Papio kanalu galima pasiekti Papio ežerą ir toliau Vokės upę ir Viliją žemiau Vilniaus. Baltosios Vokės centre galima apsipirkti. Yra seklu ir upė savo siauroju koridoriumi neša nedaug vandens. Keli mostai irklui ir atsiduriama po kelio tiltu prie Žagarės (119,5 km). Už tilto upės krantai yra siauri ir apžėlę, daug posūkių. Keliose vietose tenka brautis per šlavijus, spausti baidares po nusvirusiais medžiais arba tempti krantu. Greit prasideda kanalu paversta upės atkarpa (14 km ilgio) ir plaukimas darosi vis lengvesnis. Abiejose upės pusėse yra daugybė poilsiui tinkamų vietų (114,3 km). Toje vietoje, kur upė priplaukia prie miško, iš kairės įteka Špigulė (112,8 km), o

kiek toliau iš dešinės – Lukna. (109,3 km). Pasirodo kelio tiltas, prasideda posūkiai. Merkys darosi nepanašus į kanalą. Palinkę medžiai, nukarusios šakos sunkina plaukimą. Upė baigia savo ramų tekėjimą ir pradeda sraunėti.

Dešiniajame krante pasimato pirmosios Dargužių sodybos. Iš pradžių gamtovaizdis vienodas, krantuose auga medžiai ir įvairūs žolynai. Kaimo pradžioje reikia praplaukti po tiltu (99,5 km), o iš dešinės – Graužupio intakas (98,6 km). Už tilto iš kairės – Raudonėlės intakas. Dešiniajame krante – poilsiavietė. Dar 1 km žemiau upė prateka po kelio tiltu. Už kairiojo posūkio abiejuose krantuose puikios vietos poilsiavietėms. (95,2 km) Merkys išplaukia iš miškų, pamažu artėja prie Valkininkų. Prieš tiltą galima apsistoti, apsipirkti kaimo parduotuvėse (92,0 km), papoilsiauti.

Valkininkai – gyvenvietė, skaičiuojanti apie 1000 gyventojų, su bažnyčia ir parduotuvėmis dešiniajame upės krante. Nuo XV a. čia buvo Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvaras. Valkininkai minimi rašytiniuose šaltiniuose nuo 1516 m. Valkininkai – įsikūrę Gelužos, Šalčios ir Merkio santakų tarpupiuose.

Praplaukus Valkininkus, abipus upės prasideda gražios poilsiavietės. Iš kairės praplaukiame Šalčią. Tai upelis, tekantis per Rūdininkų girią. Puikus upelis dvivietėms baidarėms. Upė vietomis primena Merkį. Nėra sunku surasti vietą poilsiu. Iki Šalčios (27 km iki jos ištakų) galima nuplaukti Visinčios upeliu. Tai puiki vaga, kertanti Rūdininkų girią, bet sunkiai įveikiama. Nuo šios vietos Merkys praplatėja iki 20 metrų, teka siaurame pievų ruože, o vėliau įplaukia į girią (86,2 km). Tai puiki 7 km ilgio vaga, posūkyje į dešinę iš kairės jungiasi su miško ežeru Vainabaliu, o žemiau iš dešinės įteka Spenglos upelis (82,6 km). Dešiniajame krante yra Kukiškės (79,3 km).

Merkys praplaukia siauru pievų ruožu tarp miškų. Iš kairės – Versekos intakas – trumpas, bet gana įdomus vandens kelias, skirtas tik ištvėringiems plaukikams. Po keleto kilometrų pasiekiamas Pamerkių kaimas (72,9 km) ir geležinkelio tiltas, už kurio (71,9 km) dešiniajame krante, netoli Biekšų kaimo, galima įkurti stovyklą. Plaukiant toliau kairėje pusėje lenkiame Molių kaimą, dešinėje – Bartelių kaimas. posūkyje yra puiki vieta poilsiavietai (67,3 km). Upė plėtėja iki 23 metrų ir šniokščia tarp aukštų, mišku apaugusių krantų. Netoliese – dešinysis Duobupio intakas. Vaga teka pro Akmens geologinį draustinį. Praplaukus keletą kilometrų pasirodo Smalininkai (54,8 km). Netrukus priplaukiama prie kelio Vilnius – Merkinė (52,9 km), abipus vagos stūkso aukšti krantai. Šioje vietoje Merkys primena kalnų upę. Upė siekia iki 35 metrų pločio. Po nepilnų dviejų kilometrų pasirodo senosios Varėnos pastatai (49,2 km). Kairėje upės pusėje yra Beržupis, už jo dešiniajame krante posūkyje yra poilsiavietė. Varėnoje (46,3 km) į Merkį iš dešinės įteka Varėnė. Dešiniajame krante už miesto galima poilsiauti (45,4 km).

Senoji Varėna įsikūrusi Varėnės ir Merkio upių santakoje. Pirmą kartą vietovė istoriniuose šaltiniuose paminėta 1413 metais. XVI amžiuje

*dažnai minimas Varėnos karališkasis (didžiojo kunigaikščio) dvaras.
Senojoje Varėnoje yra gyvenę nemaža įžymių žmonių. Čia gimė Mikalojus -
Konstantinas Čiurlionis, galima aplankyti jo muziejų*